

El nou «look» d'ERC

Fa un any no podia ni imaginar que entraria, com a diputat al Parlament de Catalunya, representant els electors lleidatans d'Esquerra Republicana. Miquel Pueyo, director fins ara de l'Institut d'Estudis Ilerdencs, que ha renovat i dinamitzat, va passar en qüestió de setmanes de l'escepticisme a fer campanya electoral. I va guanyar.

Ramon Aymerich

Fins no fa gaire mesos, la teva vocació semblava sobretot intel·lectual. ¿Què et va fer renunciar a la direcció de l'Institut d'Estudis Ilerdencs i decidir-te a entrar en política?

—No sé, entre altres coses perquè les darreres eleccions dibuixaven un panorama polític bipolar, fet amb què no podies sentir-te massa satisfet. Aleshores es van sumar una sèrie de circumstàncies. Es va sumar el fet que les relacions entre l'Institut i la Diputació canviaren arran del canvi de l'equip de govern; hi havia una retallada de l'autonomia de l'IEI... Tot plegat em fa reflexionar sobre la situació política del país.

Tinc una proposta política, que coincideix amb els paràmetres en què m'he mogut sempre i m'arrisco a fer el salt aquest i entro, com de vegades dic en broma, en temps de Quaresma. És a dir, em llenço a la política en el període de campanya electoral.

—¿És veritat que vas tenir algunes propostes? Hi ha qui diu que més d'un partit s'ha penedit de no fitxar-te a temps...

—Jo he tingut alguna oferta indirecta. Però més que ofertes han estat comentaris a posteriori. Coses com: «caram, si haguéssim sabut que et volies presentar a les eleccions, t'ho hauríem dit». O «si volies entrar en la política, ¿per què no ho feies amb nosaltres, que som els que guanyem?»... Sempre coses d'aquest tipus, més que ofertes a priori. Suposo que perquè va ser una

sorpresa a Lleida que jo em presentés, i més amb un partit petit.

—¿Però que els dona vostè als partits? Sembla que s'ha convertit en l'home de moda.

—Ha, ha. No res, no els dono res. Suposo que la feina d'aquest any i mig al front de l'Institut ha estat ben valorada. No ho sé, suposo que per una trajectòria més o menys recta, sense aspiracions infessables.

—T'ho dic també pel look que gastes. No em negaràs que no és massa habitual en la política d'aquest país...

—No, en efecte, però com ja saps, les llistes d'Esquerra s'han rejuenit molt. I és curiós perquè un dia de la campanya —que era molt *cheek to cheek*, molt de porta en porta— una senyora, quan li vaig donar el programa, em va dir:

«Escolti, ¿vol dir que vostè no és massa jove?». Li vaig dir; «¡Senyora, no ho ensopem mai! Primer, unes llistes amb gent massa gran, ¡ara amb gent massa jove!» Sí, potser és un *look* diferent, però em sembla que el *look* del grup parlamentari d'Esquerra variarà molt. En Carod, en Colom...

—Si hem de fer cas del programa electoral, l'Esquerra va ser l'únic partit que va apostar explícitament pels Països Catalans. ¿Era tot pura retòrica o hi ha algun tipus d'iniciatives en marxa?

—En el programa hem procurat de posar allò que realment es pot fer. Ho dic perquè l'altre dia, per exemple, el candidat d'IC a Lleida es despenjà promentent la nacionalització de la Caixa. Llavors, clar, en les eleccions al Parlament de Catalunya, prometre la reu-

nificació dels Països Catalans, és prometre que abans de segle enviaràs un astronauta a la lluna. Llavors, el que sí que demanem és que en la reforma de l'Estatut —que ja saps que era un eix fonamental del nostre programa— s'incloguin articles que altres comunitats autònomes tenen i que permeten teixir uns vincles i un lligam més estret entre els Països Catalans. Per exemple, l'Estatut de les Illes dona possibilitats per fer convenis en el tema de la llengua amb d'altres comunitats, cosa que nosaltres no tenim...

Jo tinc la sensació que les relacions entre comunitats són ara més difícils o aixequen més susceptibilitats que en l'etapa de la transició i del franquisme. Com si l'estat de les autonomies que va inventar en Suárez hagués dissenyat unes fronteres molt més rígides que no pas les provincials. Aleshores, és clar, per nosaltres, el tema Països Catalans és un tema que ens importa molt. Que políticament haurem de veure com s'articula, però que a partir d'unes possibilitats que hi ha en aquests moments, cal anar cap a un projecte polític més ambiciós.

—En els teus escrits anteriors sempre has estat molt pessimista pel que fa a la realitat i el futur dels Països Catalans, si més no pel que fa a la consciència d'unitat lingüística. ¿Encara penses el mateix?

—Bé, el pessimisme o l'optimisme aplicats a la llengua sempre són una cosa molt ambigua. Socialment estem obligats a un cert optimisme històric. Ara, quan es comprova que allà on l'estat s'instal·la aviat i amb potència —és el cas del segle XIX a França— les llengües de les nacions sense estat se'n van en orris, les coses canvien. De cara al futur, diria que si en el tema lingüístic no pensem en termes de Països Catalans —i no només en termes de Principat— trobo que ens desarticulem socialment. Els catalans som el que som en relació amb els valencians i els baleàrics. Jo penso que si les normes del joc no canvien, és a dir, si l'Estat espanyol no assumeix que les normes de convivència democràtica exigeixen canviar radicalment en matèria lingüística, veig difícil la democràcia i la pervivència d'aquestes llengües...

—¿Vols dir que no ho pintes una mica negra tot això?

—No, perquè sempre hi ha miratges. Es diu, per exemple, que la llengua catalana té avui més prestigi que fa deu anys. Però això no garanteix que la quantitat de gent que la parla s'incre-



DOMÈNEC UMBERT

menti. Sempre dic que el territori en què es parla més català, on hi ha una vitalitat tremenda, però cap prestigi, és a la Franja de Ponent. El que ha passat aquí és que hi ha hagut un error terrible. I ha estat l'ús exagerat del terme diglòssia, que ha estat molt negatiu perquè ha vulgaritzat el problema català i ha portat a confusions.

—*Tornant als Països Catalans. ¿Quina és la percepció del tema des de la Franja de Ponent, des de Lleida?*

—Des de Lleida sempre m'ha resultat fàcil d'entendre això dels Països Catalans. Quan es parla de Països Catalans, la gent pensa sempre —i més ara— amb la frontera sud, el País Valencià. Però, és clar, nosaltres, tant des d'un punt de vista lingüístic, com de contactes i de convivència, ens és fàcil imaginar-nos també una frontera que vagi d'est a oest. Ara potser no és tan evident, perquè és una via que es va trencar, però pensa que el nord del País Valencià, la zona del Delta de l'Ebre, i a partir de l'Ebre, la zona de les Garrigues i de Flix, hem tingut tradicionalment un lligam històric. Però també comercial. Jo sempre he dit, en aquest sentit, que Lleida pot acomplir dos papers. D'una banda, garantir cert caliu a la Franja de Ponent, perquè evidentment, la referència catalana a la franja és Lleida, no Barcelona. I per l'altre costat, podria ser un pont entre catalans del Principat, valencians, gent de la Franja de Ponent, i també, per què no, occitans. Penso que seria més fàcil de trobar-se a Lleida que trobar-se a Barcelona...

—*¿I això, per què?*

—Per diverses raons. Primer per afinitat lingüística. També per una certa posició davant del fet nacional. A Lleida, per exemple, no hi ha hagut, en tot el segle XX, un moviment cultural o literari fort. Hi ha hagut individualitats, no sé, un Màrius Torres. I, en canvi, hi ha hagut un pro-

cés històric de radicalitat política i sindical per crear uns vincles històrics i renovar-los. Perquè si en comptes de fer el carallot intercanviant nens catalans i francesos, les conselleries catalana i valenciana dediquessin un temps a fer intercanvis escolars entre nanos d'ací i d'allà, molts dels dubtes, moltes de les prevencions i reticències que

poden haver entre les classes populars d'ambdues comunitats desapareixien. Tot això és una hipòtesi, és clar, però que pot funcionar si Lleida es consolida una mica com a ciutat important des d'un punt de vista cultural, universitari i de serveis.

—*Així, fenòmens com el «lleidatisme», que tu expliques al teu llibre*



DO-MENE, UNIBERT

«En el tema lingüístic, si no pensem en termes de països catalans, ens desarticularan socialment».

CERTAMEN LITERARI CIUTAT DE VILA-REAL 1988

PREMIS

POESIA

A la millor composició en vers, de tema i metre lliures.

Dotació econòmica: 75.000 pessetes.

ASSAIG

Al millor estudi sobre un tema relacionat amb Vila-real (geogràfic, artístic, històric, demogràfic, econòmic, agrari, ecològic, etc.).

Dotació econòmica: 75.000 pessetes.

NARRATIVA

Al millor relat en prosa sobre tema vila-realenc (popular, històric, llegendari, contemporani, etc.).

Dotació econòmica: 75.000 pessetes.

AUTORS GUARDONATS

Poesia: 1984. Juli Avinent Martínez (València).
1985. Maria Soledat González i Felip (Nules).
1986. Miquel López Crespi (Ciutat de Mallorca).
1987. Enric Dobón i Gómez (Vila-real).

Assaig: 1984. Emili M. Obiol i Menero (Vila-real).
1985. Magí Arroyas i Serrano (Vall d'Uixó).
1986. Joan Francesc Bernat i Esplugues (Vila-real).
1987. Vicent Lluís Salavert i Fabiani (València).

Narrativa 1984. Joan D. Bautista i García (Vila-real).
1985. Manuel Villarreal Casalta (Vila-real).
1986. Antoni Pitarch i Font (Vila-real).
1987. No adjudicat.

BASES

1. Els treballs concursants seran originals i inèdits i es presentaran per triplicat, en paper de tamany full, escrits a màquina, a doble espai i per una sola cara.
2. Els treballs es presentaran sense firma ni circumstància que pugui permetre la identificació de l'autor. Portaran un lema, el qual figurarà així mateix en un sobre tancat, dins del qual, en una targeta, constaran, junt a l'esmentat lema, el nom i cognoms i el domicili de l'autor.
3. Per a tots els treballs s'exigeix la redacció en valencià. El jurat, anomenat a l'efecte, prendrà especial consideració a la plena correcció lèxica i ortogràfica.
4. El terme d'admissió de treballs conclourà el dia 6 d'agost de 1988. Els treballs es presentaran o remetran a la Delegació de Cultura de l'Il·lustríssim Ajuntament de Vila-real (Castelló), tot indicant al sobre: «Certamen Literari Ciutat de Vila-real».
5. L'extensió mínima dels treballs de poesia serà de 200 versos, admetent-se tant el poema únic com el recull unitari de poemes. Els treballs en prosa tindran una extensió mínima de trenta fulls.
6. El jurat del Certamen podrà no adjudicar qualsevol dels premis si la qualitat dels treballs optants no fora mereixedora d'aquells. No concedirà accésits i la seua decisió serà inapel·lable.
7. Els autors guardonats assistiran obligatòriament a l'acte de lliurament de premis, del qual es farà l'oportú anunci públic juntament amb la decisió del jurat i la seua composició. Durant aquest acte es farà lectura pel seu autor del treball guanyador del premi de poesia.
8. Els treballs premiats passaran a la propietat de l'Il·lustríssim Ajuntament de Vila-real, el qual els publicarà dins de l'any natural següent a la seua concessió. Els autors dels treballs rebran cadascú vint exemplars d'aquesta publicació.
9. Els treballs no premiats es tornaran als autors que ho demanen, amb l'adequada identificació, dins dels trenta dies hàbils següents a la publicació de la decisió del jurat. Després d'aquest temps els treballs no recollits seran destruïts.
10. La participació en aquest Certamen suposa l'acceptació i rigorós compliment de les presents bases per part dels concursants.

Ni blancs ni negres, però espanyols, ¿es pot dir que ja no funciona?

—Bé, això del lleidatanisme va ser una cosa del franquisme on es barrejaven moltes coses. Sobretot un complex de greuge històric envers Barcelona, de patir un centralisme i estar-ne allunyats. Però el lleidatanisme estricte era una reacció, més o menys folklòrica, més o menys romàntica que qüestionava la dependència amb Barcelona, però que no la superava des d'una dinàmica nacionalista. Més aviat era una recança que implicava un cert enyorament de l'estat provincial.

—Però aquesta recança sembla que es manté...

—Home, hi ha molta gent que ho subscriuria. Perquè el cert és que estem en un país desequilibrat, en un país que s'està despoblant. La gent té reserves per l'entrada de capitals forans —per exemple al Pallars o la Vall d'Aran—, perquè els del país acaben fent de cambriers. I això no és fer inversions. És la diferència entre el país que creix i el que es dessagna. Jo he viscut dos anys en un poblet del Segrià que es diu Aspa —que té 235 habitants— i que a finals del segle XX encara no té aigua. És vergonyós que s'omplin la boca parlant de tecnologia punta o de disseny —que em sembla magnífic—, però que alhora una part de la població visqui en aquestes condicions.

—Tu abandonaràs ara l'Institut d'Estudis Ilerdencs. ¿Com el vas trobar i com el deixes?

—Jo el vaig trobar molt aturat. Perquè l'Institut no passa un procés de reforma fins al 1986. Es pot dir que sobreviu al franquisme més que el TOP o més que els sindicats verticals. Havia quedat aïllat del moviment cultural de la ciutat. Jo em vaig plantejar de canviar-ne la imatge, relançar les seves activitats cap a l'exterior i reestructurar-lo internament. Penso que en els dos primers temes hem reeixit. En el tercer potser queden alguns forats.

—Tanmateix, ¿penses que ha tingut el ressò i la comprensió que esperaves?

—Sí. Jo penso que la major part de la gent de Lleida —independentment del color— pensa que l'Institut ha fet un canvi. Deixo un caminet començat, i deixo també una mica a la generositat política de la Diputació el fet que busqui un director per criteris d'eficàcia, de gestió, de prestigi intel·lectual. I no per criteris estrictament polítics. □